

УДК 342.25

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2022-44-242>

В. О. Величко, кандидат юридичних наук, доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID ID: 0000-0002-5540-5545

Сич М. А., кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України
ORCID ID: 0000-0001-5340-6342

КОРУПЦІЯ ЯК ДЕСТРУКТИВНИЙ ФАКТОР ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

***Анотація:** статті аналізується та досліджується таке явище як корупція в органах публічної влади. Вказується на його деструктивний характер. Виявляються причини виникнення корупції та окреслюються шляхи її подолання.*

***Ключові слова:** державна та муніципальна служба, державний службовець, органи публічної влади, корупція, запобігання корупції, юридична відповідальність державного службовця.*

Постановка проблеми. Корупція як соціальний феномен – явище притаманне практично кожній державі світу. В Україні

сам феномен корупції та засобів її приборкання став самостійним предметом дискусії як органів влади на всіх рівнях, так і опозиції, виступаючи інструментом політичної боротьби. На державному рівні постійно приймалися закони, концепції та програми протидії корупції. Втім, як показує практика, поширення корупції зберігає свої масштаби, а методи подолання корупції в Україні залишаються малоефективними. Причиною цього є недостатня суспільна реакція на системність корупції, відсутність інтегративного антикорупційного підходу громадян, громадських організацій, держави, адже лише у разі поєднання чинників політичного та суспільного характеру така боротьба може принести реальні результати.

Метою статті є визначення та аналіз такого поняття як корупція в органах державної влади, а також окреслення шляхів її подолання.

Огляд останніх публікацій і досліджень. Питання визначення проблем виникнення корупції як деструктивного фактора державної служби, а також окреслення шляхів її подолання досліджувались такими вітчизняними та зарубіжними вченими, як О. Ю. Оболенський, Ю. В. Ковбасюк, О. М. Костенко, Ю. П. Мірошник, С. М. Серьогін, О. С. Скороход, І. В. Чубенко, Дж. Белентайн, Г. Блек, М. Джонстон, Дж. Най, Р. Перкінс та іншими.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах становлення України як правової та соціальної держави, необхідності подолання кризового стану в різних сферах суспільства актуальною є проблема корупції в органах публічної влади. Становлення нової політичної й економічної системи, розвиток ринкових відносин, що зумовили проблеми безробіття й зайнятості, трансформацію моральних цінностей і орієнтирів, посилення правового нігілізму в трансформаційний період до демократичного суспільства потребує пошуку нових механізмів запобігання та протидії корупції, заснованих насамперед на глибокому розумінні суті проблеми, а також на координації зусиль держави, правоохоронних органів населення.

Корупція, будучи деструктивним політичним, соціально-економічним та культурно-етичним явищем, виступає феноме-

ном певних соціальних відносин, які складаються в рамках взаємовідносин представників органів державної служби й громадян як приватних осіб або представників установ та організацій. Саме тому в системі державної служби поняття «корупція» віддзеркалює особливості взаємовідносин, предметом яких є злочинне посягання — задоволення власних майнових чи особистісних немайнових інтересів за рахунок використання службових повноважень. Проте тлумачення означеного поняття саме в системі державної служби потребує концептуального аналізу в рамках генези цієї дефініції й вивчення основних підходів учених.

Сьогодні не існує єдиного погляду щодо етимології терміна «корупція». В енциклопедичних словниках цей термін тлумачиться по-різному. Найчастіше пропонуються дві основні версії його виникнення. Згідно з першою слово «корупція» утворилося від латинського *corruptio*, що перекладається як «підкуп, хабар». За другою версією походження терміна пов'язане із злиттям двох латинських слів *correre* та *rupture*, де перше перекладається як «певна кількість людей», друге — як дієслово, що означає руйнування, пошкодження, скасування певного процесу. Утворений злиттям цих слів термін *corrupture*, начебто, вживався для позначення змови кількох осіб з метою здійснення перешкоди правосуддю або виконанню інших владних повноважень.

Стародавнє латинське походження зазначеного терміна може свідчити про те, що в далекому минулому вже існувало коло засуджуваних суспільством протиправних дій, які полягали у використанні повноважень представника влади в корисливих особистих інтересах або в інтересах певної групи осіб. Отже, стародавнє походження слова «корупція» спростовує твердження окремих учених, які вважають корупцію сумнівним «досягненням» пострадянських країн і вбачають витоки корупції в Україні виключно в її радянському минулому. У Довідковому документі про міжнародну боротьбу з корупцією її визначено як «зловживання державною владою для отримання вигоди в особистих цілях».

У працях таких відомих дослідників проблем боротьби з корупцією, як Дж. Белентайн, Г. Блек, М. Джонстон, Дж. Най,

Р. Перкінс та багатьох інших, присвячених дослідженню витоків визначення цього явища, аргументовано доведено, що корупція відома суспільству ще з давнини. Так, наприклад, перші прояви корупції згадані вчені датують IV–V ст. до н. е. Інші науковці засвідчують першу згадку про корупцію в матеріалах архіву стародавнього Вавилону (друга половина XXIV ст. до н. е.) – найстарішої з відомих людству історичних пам'яток державності. В епоху шумерів і семітів цар Лагоша (територія сучасного Іраку) був змушений реформувати державне управління з метою припинення зловживань своїх чиновників та суддів. Отже, історичний процес виникнення корупції стає можливим тоді, коли державний чиновник, маючи можливість розпоряджатися ресурсами, приймає рішення не в інтересах суспільства, а з огляду на свої особисті, корисливі потреби. Підтвердженням цього є знайдені археологами й істориками джерела прадавніх центрів людської цивілізації в Єгипті, Месопотамії, Китаї III–II тисячоліття до н. е.

Пізніше у Стародавніх Афінах та Римі корупцією називали карані в судовому порядку незаконні дії посадових осіб держави, які розглядалися як «зіпсованість моралі», «розлад порядку в полісі». Корупцію як політичну категорію розглядали Платон і Аристотель. В італійських містах доби Відродження боротьба з корупцією була, насамперед, справою суспільного контролю. Макіавеллі стверджував, що корупція є свідченням загального захворювання держави, що руйнує громадську чесноту, а Монтеस्क'є характеризував це явище як дисфункціональний процес, у результаті якого гарний політичний порядок або система перетворюються в негідні, а монархія вироджується в деспотизм.

У Запорозькій Січі Велика екстрадинаційна рада у своєму присуді від 23 грудня 1764 р. зазначила, що згідно з військовим статутом отаманам та старшинам забороняється на особисті потреби використовувати військову скарбницю під страхом «смертного штрафу». А у разі, якщо отаман куреня веде себе «не справно» або потурає злодіям, він підлягає покаранню й наступного разу не може бути обраний отаманом.

На сьогодні існує кілька підходів до трактування поняття «корупція». Згідно з різними теоріями, як наголошувалось вище,

цей термін пов'язують з латинським словом «*corruptio*» — підкуп, продажність громадських і політичних діячів, посадових осіб. Термін «корупція» почали широко вживати в українському суспільстві, починаючи з середини 90-х рр. минулого століття. За останні десять років практично жоден документ, що характеризує соціально-економічну і політичну ситуацію в Україні, а також стан злочинності, не обходяться без згадування корупції. Майже щодня в центральній і регіональній пресі публікуються матеріали, де корупція засуджується як явище або приводяться конкретні факти корупційної поведінки державних службовців та інших посадових осіб. Ці дії дезорієнтують суспільство, породжують синдром відчуження громадян від держави і держави від громадян, втрачає людських надій на мудру, чітку і відповідальну владу в сучасній Україні. У зв'язку з цим необхідно системно, комплексно й обґрунтовано визначитися з поняттям і характеристикою корупції.

Аналіз поняття «корупція» в законодавчих актах різних держав та визначеннях науковців засвідчує різні підходи щодо його формулювання. У документах ООН з міжнародної боротьби корупція визначається як — зловживання державною владою для одержання вигоди в особистих цілях. З нього видно, що корупція виходить за межі хабарництва. Це поняття містить у собі й хабарництво, непотизм (заступництво на основі особистих зв'язків) та незаконне присвоєння публічних коштів для приватного використання. Рада Європи у 1999 р. запропонувала для підписання будь-якими зацікавленими державами відразу двох документів: Конвенцію про кримінальну відповідальність за корупцію та Конвенцію про цивільно-правову відповідальність за корупцію. Відсутність у цих документах норми-дефініції, що містить компактне визначення поняття корупції, компенсується детальним перерахуванням форм корупційної поведінки.

Закон України «Про запобігання корупції» визначає корупцію як використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно

обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вигоду іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Дещо відмінною ця дефініція відображена в енциклопедичній літературі. Автори вітчизняного юридичного словника-довідника розглядають корупцію як форму зловживання владою, пов'язаною з підкупом посадових осіб і також як процес, пов'язаний із прямим використанням посадовою особою прав (повноважень), наданих їй посадою, з метою особистого збагачення, включаючи в цей процес підкуп чиновників і громадсько-політичних діячів, дачу хабарів і т. ін. В окремих енциклопедичних виданнях корупція відверто називається конкретним злочином, який полягає в прямому використанні посадовою особою прав, пов'язаних з її посадою, з метою особистого збагачення.

Необхідно зазначити, що деякі вчені розрізняють верхівкову, низову і вертикальну корупції. Перша охоплює політиків, вище й середнє чиновництво і пов'язана з ухваленням рішень, що мають високу вартісну ціну. Це лобювання законів, участь у розподілі держзамовлень, зміні форм власності і т.ін. Друга поширена на середньому і нижчому рівнях і пов'язана з постійною, рутинною взаємодією службовців і громадян (штрафи, реєстрації, видача довідок тощо). Часто обидві зацікавлені в корупційній операції сторони належать до однієї державної організації. В цьому випадку службовець дає хабар своєму начальнику за те, що останній покриває його корупційні дії. Це вже вертикальна корупція, яка виступає як міст між верхівковою і низовою корупцією, що особливо небезпечно, оскільки свідчить про перехід корупції від стадії розрізнених актів у стадію організованих форм.

Таким чином, корупція в системі державної служби – це система відносин, побудована на задоволенні особистісних інтересів державних службовців, з одного боку, й інших фізичних осіб – з другого, шляхом злочинного зловживання службовими обов'язками зі сторони державного службовця чи схилення до такого зловживання іншими фізичними особами, яка має

злочинний характер. Дане визначення характеризується двома важливими компонентами – обов'язковою участю представників органів державної служби й використанням системи державної служби для задоволення особистісних інтересів, що, по суті, й складає злочинний характер даних взаємовідносин.

Державна служба в будь-якій державі являє собою стійку систему державних органів влади, яка покликана забезпечувати функціонування держави як єдиного цілого, тим самим підтримуючи належним чином задоволення життєвих інтересів населення держави. Така надзвичайно важлива місія державної служби як суспільного феномену виступає важливим фактором стабільного розвитку суспільства. Саме це й зумовлює таку надзвичайно важливу її функцію, як стійкість, стабільність та ефективність. Проте існує багато факторів, які деструктивним чином впливають на функціонування цієї системи, її стійкість, ефективну роботу й стабільне функціонування. Серед таких факторів одним із найбезпечніших слід вважати корупцію. Вплив цього явища останнім часом стає дедалі глобальнішим, чим руйнується система державної влади, система безпеки, економіка й сталий соціальний розвиток у цілому. Тому для ефективної протидії розвитку корупції необхідно усвідомлювати особливості деструктивного впливу корупції на систему державної служби в цілому на сучасному етапі державотворення в Україні.

На сучасному етапі державотворення дослідники виокремлюють такі групи безпосередніх причин та умов поширення корупції:

– політичні (замкнутість системи управління, її уповільнений розвиток, брак цілеспрямованого формування патріотичного почуття та високих моральних якостей, недосконалість антикорупційної політики, безініціативність громадських формувань, незалежних недержавних структур у боротьбі з корупцією); – економічні (несприятливий режим діяльності підприємств, відсутність прозорості багатьох економічних процесів і т.ін.);

– правові (відсутність цілісної системи антикорупційних заходів, невизначеність відповідальності за корупційні діяння, формальний характер системи декларування доходів, неповне визначення суб'єктів корупційних діянь);

– організаційно-управлінські (відсутність чіткої регламентації діяльності посадових осіб, поширення діяльності в органах публічної влади практики заміщення посад через знайомство, відсутність механізмів запобігання проникненню в органи влади лідерів і членів злочинних угруповань);

– соціально-психологічні (нерозвиненість громадянської свідомості, корислива спрямованість діяльності державних службовців, професійна та моральна деформація поведінки частини керівників, що виявляється у поблажливому ставленні до фактів корупції).

Відомо, що в корупції беруть участь, з одного боку, державний чиновник, з другого – підприємець або просто громадянин. Небезпечним залишається зрощування державного апарату та органів місцевого самоврядування з підприємницькими і комерційними структурами, формування їхніх ділових відносин поза межами правового поля. За даними аналітиків, нині не існує жодної підприємницької структури, яка б для пом'якшення такого тиску систематично не сплачувала чиновникам і рекетирам значні грошові суми.

Аналізуючи наслідки корупції та причини її виникнення, спеціалісти розвинутих країн іноді стверджують, що корупція є частиною культури багатьох країн, які розвиваються. Хабарництво виправдовується тим, що люди в окремо взятій країні можуть терпляче ставитися до сплати невеликих сум за надання офіційних послуг (за надання дозволів, ліцензій та ін.). Але це не означає, що вони схвалюють такі дії, просто інколи це сприймається як подарунки. Але якщо подарунок виходить за межі традиційної гостинності, це викликає занепокоєння, оскільки спотворюється шкала людських цінностей та соціальних традицій.

Сьогодні відхилення у відносинах між громадянським суспільством і державою, структурно-функціональна незбалансованість державної служби, що проходить через процес реформування, проявляються досить яскраво в зміщенні цілі державної служби, переорієнтуванні її на обслуговування соціально-непродуктивної еліти, на шкоду інтересам суспільства; неадекватності структури органів державної влади її завданням і функ-

ціям; дисбалансі у внутрішньоструктурних зв'язках, неузгодженості дій рівнів державної влади; нездатності до адекватного збирання й аналізу інформації та непродуктивного її використання; неоперативності і недосконалої розроблюваних проєктів державних рішень. Проявом цих диспропорцій є професійна некомпетентність, бюрократизація та корумпованість державної служби. Ці диспропорції починаються з порушень відкритості державно- громадських відносин. При цьому втрачається потреба професіоналізації службовців, орієнтування на знання процесів, вміння діагностувати стан суспільства.

Зазначені відхилення посилюють аномалії службової поведінки. Таким чином, державна служба виявляється поза сферою соціального контролю, що створює передумови для зловживання службовим становищем, безкарної бездіяльності, ігнорування інтересів служби. Поширення цих фактів є основною передумовою корупції.

Особливо небезпечним є перехід корупції від стадії окремих разових актів до стадії відтворюваних організованих форм, коли суб'єкти, які вступають у корупційні відносини, є співробітниками одного державного органу, коли вони взаємно покривають свої незаконні, злочинні дії. Соціальний аспект корупції полягає також у падінні авторитету й престижу державної служби, у погіршенні якісного складу державних службовців, в економічній і політичній нестабільності суспільства, а також трансформації або зміні домінуючих соціальних цінностей, які багато в чому не відповідають у своєму новому вигляді ідеалам формування й розвитку правової, соціальної держави й громадянського суспільства. Масштабна корупція призводить до тяжких наслідків для всього соціуму. Головна шкода корупції полягає в тому, що вона руйнує державну владу, робить її слабкою, немічною, фіктивною. При цьому основний ресурс влади – довіра з боку населення – втрачається. Корупція припускає використання влади й пов'язаних із нею можливостей не в інтересах усього суспільства, а в інтересах окремих осіб або певної групи осіб.

Через високий рівень корумпованості державних органів корупція стає системним елементом державного управління. За таких обставин управління державою суттєво віддаляється від

демократичних принципів і значно полегшується для корумпованих представників влади, яким притаманний спрощений погляд на владу, на її сутність і суспільне призначення, на власне службове становище, яке розглядається як засіб задоволення особистих інтересів. Унаслідок корупції відбувається зміщення основної мети політики – замість захисту загальносуспільних інтересів політика спрямовується на захист приватного і групового інтересів. У процесі подолання кризових явищ уряди країн створюють системи запобігання та протидії криміналізації суспільних відносин, коли цілі державні інституції на базі галузевого та спеціалізованого законодавства впроваджують механізми боротьби зі злочинністю. Даний процес має безпосереднє відношення і до корупційних проявів у системі державної служби.

Система запобігання та протидії проявам корупції базується на організаційно-правових засадах, основою яких є чинне антикорупційне законодавство.

Відносини, що виникають у сфері запобігання і протидії корупції, регулюються законами і міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами.

Загальні питання здійснення діяльності посадовими особами у сфері державної служби регулює Закон України «Про державну службу». Питання здійснення службової діяльності визначають також інші законодавчі акти (закони України «Про місцеве самоврядування», «Про службу в органах місцевого самоврядування» тощо). Важливе місце для регулювання питань, пов'язаних із діяльністю посадових осіб у сфері державної служби, займають підзаконні нормативні акти, до яких насамперед належать укази й розпорядження Президента України, постанови й розпорядження Кабінету Міністрів України та інші нормативно-правові акти. Відповідні акти законодавства визначають особливості діяльності посадових осіб і в інших сферах діяльності (адміністративній, господарській, інформаційній тощо).

Здійснюється удосконалення законодавства України у сфері запобігання і протидії корупції відповідно до положень між-

народно-правових документів з цих питань. Протягом кількох останніх років змінювалися норми, що регулюють питання боротьби з корупцією. У 2014 р. прийнято закони України «Про запобігання корупції», яким врегульовано: правовий статус Національного агентства з питань запобігання корупції, формування та реалізацію антикорупційної політики, різноманітні механізми запобігання і протидії корупції, правила етичної поведінки та інше.

Основне завдання системи протидії корупції має зводитись до формування ефективних інститутів соціального контролю в суспільстві: 1) державний контроль – це високопрофесійна робота всіх правоохоронних органів, особливо їх спеціальних підрозділів; чітке розмежування їх завдань, повноважень та функцій; 2) законодавчий контроль – удосконалення законодавчої бази протидії злочинності, корупції та правового механізму; 3) громадський контроль – право контролю суспільства за роботою всіх гілок та інститутів влади зі звітом, оцінкою роботи та заходами впливу на них.

Боротьба з виявами корупції має ґрунтуватися на поєднанні профілактичних, правоохоронних і репресивних заходів. При цьому пріоритет має віддаватися профілактичним заходам загальносоціального і спеціально-кримінологічного спрямування. До основних напрямів протидії корупції слід віднести: формування громадянського суспільства, зміцнення демократичних засад управління суспільством, забезпечення відкритості влади, звуження меж державного регулювання економіки, вироблення негативного ставлення суспільства до корупціонерів, забезпечення реалізації принципу верховенства права, визначення і реалізацію системи цінностей державної служби, удосконалення нормативно-правового регулювання державної служби, а також антикорупційного законодавства.

Аналіз окремих наукових напрацювань та інформаційно-методичних матеріалів дав змогу класифікувати заходи антикорупційного характеру на державній службі, об'єднавши їх у групи за такими напрямками: адаптаційний, забезпечення прозорості та гласності, каральний, організаційно-управлінський, правовий, превентивний, соціально-економічний.

До заходів, що спрямовані на запобігання і протидію корупції, відносяться:

1. Обмеження щодо використання службового становища – публічним службовцям забороняється використовувати свої службові повноваження та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди або у зв'язку з прийняттям обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі:

- неправомірно сприяти фізичним або юридичним особам у здійсненні ними господарської діяльності, одержанні субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів, пільг, укладанні контрактів (у тому числі на закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти);
- неправомірно сприяти призначенню на посаду особи;
- неправомірно втручатися в діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування або посадових осіб;
- неправомірно надавати перевагу фізичним або юридичним особам у зв'язку з підготовкою проектів, виданням нормативно-правових актів та прийняттям рішень, затвердженням (погодженням) висновків.

2. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності – публічним службовцям забороняється займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України; входити до складу органу управління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями, частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді товариства (спостережній раді, ревізійній комісії господарського товариства), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.

3. Обмеження щодо одержання дарунків (пожертв) – публічним службовцям забороняється безпосередньо або через інших осіб одержувати дарунки (пожертви) від юридичних або фізичних осіб: за рішення, дії чи бездіяльність в інтересах дарувальника, що приймаються, вчиняються як безпосередньо такою

особою, так і за її сприяння іншими посадовими особами й органами та ін.

4. Обмеження щодо роботи близьких осіб – публічні службовці не можуть мати у безпосередньому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам. Вони зобов'язані повідомити керівництво органу, на посаду в якому вони претендують, про працюючих у цьому органі близьких їм осіб.

5. Обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнилися з посади або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, протягом року з дня її припинення забороняється:

– укладати трудові договори (контракти) або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з підприємствами, установами чи організаціями незалежно від форми власності, якщо особи, зазначені в абзаці першому цієї частини, протягом року до дня припинення виконання функцій держави або місцевого самоврядування здійснювали повноваження з контролю, нагляду або підготовки чи прийняття відповідних рішень щодо діяльності цих підприємств, установ чи організацій;

– розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, установлених законом;

– представляти інтереси будь-якої особи у справах (у тому числі в тих, що розглядаються в судах), в яких іншою стороною є орган (органи), в якому (яких) вони працювали.

Отже, на законодавчому рівні закладено основні шляхи ефективної антикорупційної політики. Але практика показує кілька проблем, що заважають ефективній реалізації цієї політики. Так, невелика частка притягнутих до адміністративної відповідальності не зупиняє публічних службовців скоювати корупційні діяння, дає підстави думати про використання судом

недостатньо жорсткої позиції щодо корупційних діянь, а також про можливість послаблення відповідальності в результаті використання різних підходів до кваліфікації злочину. Складність подолання корупції сьогодні пов'язана ще й із тим, що в таких протиправних діяннях зацікавлені не тільки представники органів влади, а й бізнесмени та пересічні громадяни. Люди схильні давати хабарі, навіть коли в них не вимагають, з метою мати державне рішення на свою користь у найкоротші терміни.

Висновки. Таким чином, система запобігання та протидії проявам корупції включає такі складові: антикорупційне законодавство; уповноважені органи державної влади і місцевого самоврядування; заходи із запобігання та протидії корупції. Дані складові базуються на принципах антикорупційної боротьби й визначаються стратегічними шляхами її подальшого розвитку, у процесі розробки яких узагальнюється вітчизняний і зарубіжний досвід боротьби з корупційними проявами.

Список використаних джерел:

1. Державна служба : підручник : у 2 т. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; редкол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), О. Ю. Оболенський (заст. голови), С. М. Серьогін (заст. голови) [та ін.] ; Одеса : НАДУ, 2013. Т. 2. 348 с.
2. Костенко О. М. Корупція кризового типу: поняття і шляхи протидії. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією. 2008. № 18. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/bozk/18text/g18_15.htm
3. Мірошник Ю. П. Організаційно-правові засади протидії корупції в органах державної влади та управління. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією. 2007. № 16. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/bozk/2007/16text/g16_13.htm
4. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
6. Серьогін С. М. Соціальна сутність корупції в органах державної влади. Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2009. Вип. 3(3).
7. Скороход О. С. Державна політика щодо подолання корупції в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування: історія

- та сучасність : зб. тез наук. — практ. конф. за підсумками стажування слухачів 26 верес. 2012 р.) [Електронний ресурс]. — URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/1/13.pdf>
8. Чубенко І. В. Генезис поняття корупції. Бюл. М-ва юстиції України. 2009. № 1 (87). С. 113–118.

REFERENCES:

1. Derzhavna sluzhba : 2 vols. Kovbasiuk Yu. V., Obolenskyy O. Yu., Serohin S. M. (Ed's.), (2013). Odesa : NADU, Voll. 2.
2. Kostenko O. M. (2008). Koruptsiia kryzovoho typu: poniattia i shliakhy protydii. *Borotba z orhanizovanoi zlochyinnosti i koruptsiiei*. № 18. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/bozk/18text/g18_15.htm
3. Miroshnyk Yu. P (2007). Orhanizatsiino-pravovi zasady protydii koruptsii v orhanakh derzhavnoi vlady ta upravlinnia. *Borotba z orhanizovanoi zlochyinnosti i koruptsiiei*. № 16. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/bozk/2007/16text/g16_13.htm
4. Pro derzhavnu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 10.12.2015 № 889-VIII. URL:// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
5. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1700-VII. URL:// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
6. Serohin S. M. (2009). Sotsialna sutnist koruptsii v orhanakh derzhavnoi vlady. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia* : Dnipropetrovsk : DRIDU NADU, Issuer 3(3).
7. Skorokhod O. S. (2012). Derzhavna polityka shchodo podolannia koruptsii v Ukraini. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia: istoriia ta suchasnist* : zb. tez nauk. — практ. конф. за підсумками стажування слухачів 26.09.2012 р.). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/1/13.pdf>
8. Chubenko I. V. (2009). Henezys poniattia koruptsii. Biul. M-va yustytisii Ukrainy. № 1 (87). pp. 113–118.

V. A. Velychko, Such M. A.

Corruption as a destructive factor in public service: causes of occurrence and ways of overcoming.

Summary. The article analyzes and investigates such a phenomenon as corruption in public authorities. Its destructive nature is indicated. The causes of corruption are identified and ways to overcome it are outlined.

Corruption as a social phenomenon is characteristic of almost every country in the world. In Ukraine, the very phenomenon of corruption and the means of curbing it have become an independent subject of discussion both by authorities

at all levels and by the opposition, acting as a tool of political struggle. Laws, concepts and anti-corruption programs were constantly adopted at the state level. However, as practice shows, the spread of corruption maintains its scale, and the methods of overcoming corruption in Ukraine remain ineffective. The reason for this is the insufficient public reaction to the systemic nature of corruption, the lack of an integrative anti-corruption approach of citizens, public organizations, and the state, because only in the case of a combination of factors of a political and social nature, such a struggle can bring real results.

In the modern conditions of the formation of Ukraine as a legal and social state, the need to overcome the crisis situation in various spheres of society, the problem of corruption in public authorities is relevant. The formation of a new political and economic system, the development of market relations that led to the problems of unemployment and employment, the transformation of moral values and guidelines, the strengthening of legal nihilism in the transformation period to a democratic society requires the search for new mechanisms for preventing and countering corruption, based primarily on a deep understanding of the essence of the problem, and also on coordination of efforts of the state, law enforcement agencies of the population.

Corruption, being a destructive political, socio-economic and cultural-ethical phenomenon, acts as a phenomenon of certain social relations, which are formed within the framework of relations between representatives of public service bodies and citizens as private individuals or representatives of institutions and organizations. That is why in the civil service system, the concept of «corruption» reflects the peculiarities of relationships, the subject of which is criminal encroachment – the satisfaction of one's own property or personal non-property interests through the use of official powers. However, the interpretation of this concept in the civil service system requires a conceptual analysis within the framework of the genesis of this definition and the study of the main approaches of scientists.

The Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» defines corruption as the use by a person specified in the first part of Article 3 of this Law of official powers or related opportunities for the purpose of receiving an unlawful benefit or accepting such a benefit or accepting a promise/offer of such a benefit for himself or other persons or, accordingly, a promise/offer or granting of an unlawful benefit to a person specified in part one of Article 3 of this Law, or at his request to other natural or legal persons with the aim of inciting this person to unlawfully use the official powers granted to him or related to them opportunities.

Therefore, the main ways of effective anti-corruption policy are laid at the legislative level. But practice shows several problems that prevent effective implementation of this policy. Thus, a small proportion of those brought to administrative responsibility does not stop public officials from committing acts of corruption, it gives reason to think about the use of the court's insufficiently strict position regarding acts of corruption, as well as the possibility of weakening responsibility as a result of using different approaches to the qualification of the crime. The difficulty of overcoming corruption today is also connected with the fact that not only representatives of the authorities are interested in such illegal acts, but also businessmen and ordinary citizens. People tend to give bribes, even when they are not required, in order to have a government decision in their favor in the shortest possible time.

Thus, the system of preventing and countering manifestations of corruption includes the following components: anti-corruption legislation; authorized bodies of state power and local self-government; measures to prevent and combat corruption. These components are based on the principles of the anti-corruption fight and are determined by the strategic ways of its further development, in the process of development of which domestic and foreign experience in the fight against corruption is summarized.

Key words: *state and municipal service, civil servant, public authorities, corruption, prevention of corruption, legal responsibility of a civil servant.*